

PÄIJÄT-HÄMEEN LIITTO

Valtiovarainministeriö

PÄIJÄT-HÄMEEN LIITON LAUSUNTO KUNTARAKENNELAKILUONNOKSESTA

Päijät-Hämeen maakuntahallitus antaa seuraavan sisältöisen lausunnon:

Voimassa oleva kuntajakolaki edellyttää tarkastelemaan kuntajakoa kunnan elinvoiman ja alueellisesti eheän ja yhdyskuntarakenteellisesti toimivan kokonaisuuden kannalta. Kuntarakennelakiin on näiden edellytysten lisäksi nostettu kunnan velvollisuus taata riittävä oma palvelutuotanto, mikä edellyttää riittävän vahvaa taloudellista kantokykyä. Yleisesti ottaen on hyvä, että kuntajaon kehittämiseksi on asetettu tavoitteet ja että kuntarakennelaissa esitetään kuntajaon muuttamiselle selkeät edellytykset ja toteuttamistavat. Kuntarakennelaki on jatkumo väliaikaiselle PARAS –puitelaille. Päijät-Hämeen liitto pitää hyvänä, että puitelain päättyessä kuntarakenteiden kehittämiseksi on osoitettu jatkopolku.

Selvitysvelvollisuudesta, selvitysperusteista (ml. poikkeusperusteista) ja selvitysvelvollisuuden sisällöstä

Rakennelakiehdotuksen kirjaukset selvitysvelvollisuudesta ja selvitysperusteista ovat erityisen perusteellisesti esitettyjä ja kaksivaiheisena prosessina kuntien edellytykset palvelujen järjestämiselle tulee kuntien itsensä toimesta selvitetyiksi. Suositeltavaa on, että kuntien tässä prosessissa tekemä perusteellinen taustatyö käytettäisiin myös tulevilla kuntastrategioissa kuntien kehittämissuunnitelmissa hyödyksi.

Määräajoista ja menettelyistä

Rakennelain aikatauluesityksissä on selkeitä puutteita. Esityksessä kunnille annettu selvitysaika päätöksineen tulee todellisuudessa viemään enemmän aikaa kuin nyt lakiesityksessä on kuviteltu. Etenkin jos kyseessä on useamman kuin kahden kunnan selvitys, aikajana selvitysilmoituksesta kuntien yhdistymisesitykseen vie enemmän aikaa kuin nyt esitetty viisi kuukautta. Vähimmäisaika tulisi olla seitsemän kuukautta.

Jos laki tulee voimaan suunnitellusti 1.5.2013, on yksittäisillä kunnilla aikaa omien edellytysten selvittämiseen 6 kk (sisältää kesälomakauden, asian käynnistämisen ja valtuustokäsittelyn), aikaa varsinaiselle edellytysten selvittämiseksi jäänee pari kuukautta ennen kesälomaa. Lomien jälkeen asia pitää olla valmis valtuustokäsittelyyn ja kuntien välisiin neuvotteluihin. (30.11.2013 mennessä ilmoitus ministeriölle minkä kunnan/kuntien kanssa se tekee selvityksen.) Aikajana ei tule riittämään myöskään edellytysten selvittämiseen.

Selvitysalueen rajausmäärittely tulee tehdä niin, ettei mikään selvityksestä kiinnostunut kunta jää selvitysalueen ulkopuolelle. Myös alueelliset eroavaisuudet selvitysalueiden kohdalla on tietystä määrin sallittava.

Valtioneuvoston toimivallasta päättää kuntajaon muuttamisesta

Kuntarakennelakiehdotus lähtee periaatteesta, että päätöksenteko kuntien yhdistymisestä perustuu kuntien yhteiseen esitykseen. Tämä on hyvä ja kannatettava peruseriaate.

Ehdotuksen mukaan valtioneuvosto voi käynnistää erityisen kuntajakoselvityksen erityisen vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevien kuntien kohdalla ja kuntajakoselvittäjän esityksestä valtioneuvosto voisi päättää kuntien yhdistymisestä. Kyseessä oleva menettely olisi ilmeisen äärimmäinen, vahvan ohjauksen keino, jonka tarkoituksena olisi kuitenkin taata peruspalvelujen järjestäminen ja kuntalaisten tarvitsemien palvelujen tasavertainen saaminen. Tähän pohjautuen valtioneuvoston toimivaltaa kuntajaon muuttamiseksi voidaan pitää perusteltuna.

Yhdistymisavustuksien ehdoista ja määrästä

Yhdistymisavustuksen eväminen uudelta kunnalta, kun syntyvä kunta jää alle 20 000 asukkaan (ilman VN:n poikkeusta) ohjaa kuntajakoa selkeästi suurempien kuntien syntymiseen, mikä on myös selkeä linjaus kohti rakennelain tavoitteen toteuttamista. Tätä linjausta voidaan pitää hyvänä ja asianmukaisena.

Lakiehdotuksessa yhdistymisavustuksen määräytymisperusteita muutetaan niin ikään kannustamaan monikuntaliitoksia, mitä voidaan pitää hyvänä suuntana. Yhdistymisavustuksen saannin ehtona on yhdistymisesityksen tekeminen 1.4.2014 mennessä. Edellä esitettyyn edellytysten selvittämiseen ja selvityksen tekemiseen liittyvään aikataulutukseen liittyen aikarajaa voidaan pitää liian tiukkana. Yhdistymisesityksen tekemisen viimeistä aikarajaa tuleekin pidentää muutamalla kuukaudella, mahdollisesti lokakuuhun 2014.

Valtionosuuksien menetyksen korvaamista tulee jatkaa esityksen mukaisesti vuoteen 2019 saakka. Tänä aikana tulee valtioneuvoston taholta varmistaa, että valtionosuuksien uudistus valmistuu ja osaltaan ottaa huomioon (palkitsevasti) kuntarakennemuutosten toteutumisen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen

Kansainvälisten kokemusten mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien hoitaminen onnistuu parhaiten, jos palvelut rakennetaan väestömäärältään riittävän suurten alueiden varaan. Tällöin voidaan perus- ja erikoisterveydenhuolto integroida vahvaksi kokonaisuudeksi tuottamaan yhdenvertaiset palvelut eri puolille Suomea. Ratkaisulla tuettaisiin myös päivystyksen järjestämistä asiantuntevasti. Väestöpohja, jossa olisi 200 000 – 400 000 asukasta riittää turvaamaan laadukkaat ja vaativat palvelut, joita tällä hetkellä hoidetaan sairaanhoitopiireissä.

SOTE palvelurakenne - loppuraportin luvussa 7, "Jatkotyö", on hyvin kuvattu ne ongelmat, joihin esitys ei vastaa ja nämä seikat tulisivat ratkaista ennen kuin muutetaan ratkaisevalla tavalla suomalaista terveydenhuoltojärjestelmää, joka on kustannuksiltaan ja laadultaan kansainvälisestäkin kilpailukykyinen tällä hetkellä. Joka tapauksessa on selvää, että jos kuntien määrä ei huomattavasti vähene nykyisestä, esitetty malli ei tuo ratkaisua nykyisen järjestelmän moniportaisuuteen ja siitä johtuvan vastuunjaon päällekkäisyyteen.

Päijät-Hämeen liitto esittää sote -uudistuksen lähtökohdaksi alueellaan nykyisen sairaanhoitopiirialueen kokoista toimintaa, jossa integroidaan perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoito. Päijät-Hämeen erikoissairaanhoidon pilkkominen useaan osaan ei vastaa miltään osin uudistukselle asetettuja tavoitteita eikä takaa korkeatasoisten erikoissairaanhoidon palvelujen saatavuutta maakunnassa.

Päijät-Häme liitto esittää, että Erityissairaanhoidon vastuualueen, ERVA:n, koordinaatio ja järjestämismääräys omalla toimialueella tulisi rajoittua vain erityisen vaativan hoidon osuuteen.

Yleistä

Päijät-Hämeen liitto pitää erityisen positiivisena, että valmisteltu kuntarakennelakiehdotus on valmistunut lausunnoille ja toivoo, että laajan lausuntokierroksen palaute käsitellään ripeästi ja saadut ehdotukset otetaan myös huomioon tulevassa valmistelussa. Kuntarakennemuutoksen hyvä toteutuminen edellyttää kuntakentän äänen kuuntelemista sekä kuntauudistuksen edetessä tietoliikenneyhteyksien tulee parantua maakunnassa merkittävästi.

Selvityksen kohteena tulee olla kuntien yhdistymisen ohella myös kuntien yhteistyö. Näin vältetään monilta erillisselvityksiltä ja turvataan kuntien vapaaehtoinen osallistuminen selvityksiin. Lisäämällä yhteistyö selvityksiin kyetään sote- ja keskiasteen koulutusmuutokset kytkemään paremmin yhteen kuntarakennemuutoksen kanssa.

Yleisesti todetaan kuitenkin, että nyt lausuttava kokonaisuus ei ole selkeä ja osia kokonaisuudesta, esimerkiksi valtionosuusjärjestelmä, eivät ole tiedossa tätä lausuntoa annettaessa. Valtiovarainministeriön tulee harkita, voiko kuntakentälle mahdollistaa toisen kuulemismenettelyn siinä vaiheessa, kun hallituksen linjaukset kokonaisuudesta ovat selvillä.

Lahdessa 21. päivänä maaliskuuta 2013

PÄIJÄT-HÄMEEN LIITTO

Jari Parkkonen
maakuntajohtaja

Jari Paakkunainen
hallintojohtaja